

ВИДЕЛИНА

КИРКОРОВ

ЛИТЕРАТУРНО-КРИТИЧЕНЪ И НАУЧЕНЪ ЛИСТЪ НА ВАРНЕНСКАТА СРЪДНОШКОЛСКА МЛАДЕЖЪ

Разрешенъ
отъ Мин. Нар. Просвѣщение
съ заповѣдъ № 30,320 отъ
12 октомври 1931 г.
Редактиратъ ученици.
Сътрудничатъ ученици.
Абонам. 30 лв.—Брой 2 лв.
За странство 50 лв.
Адресъ: в. „Виделина“,
Мжжк. гимназия—Варна

Този брой „Виделина“ съдържа:

Статии: Нуждата отъ свѣтогледъ за срѣдношколника — Руменъ Янковъ; Културниятъ ни пжтъ — Бор. Яневъ; Единъ щастливъ гений — Арк. Деровъ; Нѣколко думи за Гюте — Пан. Ганевъ; За щастieto — Цв. Йотовъ; И физическото възпитание е необходимо — Ст. Стояновъ; Лоши прояви изъ учил. животъ — Сатириконтъ.

Разкази: Зима — М. Ерусалимовъ; Буря — М. Дойновъ; Ученичката отъ пансиона — Хр. Мишевъ; Изъ дневника ми — Вл. Изворовъ.

Стихове: Дъждъ — М. Ерусалимовъ; Вълноломъ — Св. Проблѣсниковъ.
Хроника. сведения изъ училищни животъ и др. и др.

Руменъ Янковъ

Нуждата отъ свѣтогледъ за срѣдношколника

Нека признаемъ, че свѣтогледътъ у нашия срѣдношколникъ е или съвсемъ беденъ, не оформенъ и едностраниченъ или пжкъ съвсемъ липсва. Младежта има исторически задачи — това всѣки знае. Ние трѣбва да градиме, да твориме, да обновяваме! Ние знаемъ, че младежта е силата и копието, които утре ще поразяватъ злото въ свѣта и ще творятъ новото човѣчество. Ние трѣбва да спасимъ нейнитѣ ведри и божествени сили и да изковемъ отъ тая младежъ истинско оржие за борба и победа.

Но какъ? . . .

Ние трѣбва да хвърчимъ въ простора съ лекитѣ крила на буйна младостъ. Хубаво е да се упиваме отъ бликащитѣ сили въ насъ и да имаме огненъ купнеж по възвишеното въ гърдитѣ си. Да крачимъ бодро и увѣрени въ нашитѣ сили.

Но на къде? . . .

Срѣдношколникътъ утре влиза въ живота. Той рискува да бжде завлеченъ отъ смъртоносния повѣи на отрицанието и разрушението, да изгуби своя духовенъ обликъ и да бжде леко трансформиранъ. Нему е нужно мощно, сигурно оржие за борба, което той трѣбва да придобие преди още да е влѣзълъ въ истинския „животъ“. Той трѣбва да се снабди съ „вътрешни очила“, които да му бждатъ най-добри критерии за оцѣняване на нѣщата.

Но кога? . . .

Младежта е творческата сила на единъ народъ. Но тя не трѣбва само да скача, да хвърчи нависоко съ празни думи и хухи фрази, крачеща въодушевно подиръ разни дърдор-

ковци, като забравя своитѣ задачи и потъпква своитѣ идеали. И по такъвъ начинъ вмѣсто да се коватъ личности, имащи противъ разни паразити за броня — високъ и чистъ характеръ, създаватъ се рушещи, отрицателни духове.

А защо? . . .

Защото, да си признаемъ, днескашниятъ срѣдношколникъ е „попивателна хартия“, съ силно асимилаторски способности, готовъ днесъ да каже „бѣлото“ — „черно“, а утре обратно. Нужни му сж очила, но не предварително оцѣтени и обогрени съ едностранични схващания, а чисти и прозрачни, презъ които той да прецѣнява сжщността на нѣщата. Нему е нужна призма въ фокуса на която той да вижда отразено многообразието на свѣта въ неговата истинска сжщностъ.

А това е неговиятъ свѣтогледъ.

Необходимо е за срѣдношколника още отъ ученичката скамейка да се приучи подъ лжчитѣ на науката и критиката да руши оковитѣ на мрака, на тъмнотата, да корени безчовечното въ човѣка, да цѣни красивото и възвишеното — съ една дума да изкове своя свѣтогледъ.

Срѣдношколникътъ не трѣбва да се явява на бойното поле за културни идеали неподготвенъ — безъ вътрешни очила, безъ оформенъ свѣтогледъ.

Трѣбва веднѣжъ за винаги да се разбере, че днешното „културно“ общество страда отъ липса на личности. А ние трѣбва да дадемъ тия личности. Младежта трѣбва да направи редоветѣ си непроницаеми за бацитѣ на обществената поквара.

Борисъ Яневъ.

Културниятъ ни пжтъ

Ние сме млади, млади синове на трѣпно време. Ние сме млади, пълни съ идеализъмъ и творчески сили. Искаме работа. Културна работа. Искаме съ единъ замахъ съ единъ поразителенъ замахъ да тикнемъ родната култура напредъ. Следъ нѣколко месеца сме въ живота. Искаме да творимъ. Да творимъ! Но какъ! Въ душата ни се вмѣква съмнение и колебание. Какъ да творимъ? Кой е пжтятъ за творчеството на култура, култура родна, близка до сърцето ни? Кой? Отъ къде иде и къде отива той?

Кой е пжтя, казвамъ, защото днесъ ние сме изгубили вѣра въ правата насока на българската култура. Защото за културата на една страна се сжди не по нейнитѣ върхове, не по онова културно малцинство, което дирижира възхода на единъ народъ, а по издигнатостта и личното самосъзнание на цѣлата народна маса.

И ето тукъ у насъ, младитѣ, се вмѣква съмнението за правотата на днешния ни културенъ пжтъ.

Презъ къде да мина той? Презъ селото или града?

Миналата година една другарка нарече безсмислица мисълта, селото да стане културна единица.

По настоящемъ тази мисълъ, като че ли се оправдава. Но ние не можемъ да я приемемъ напълно. И наистина, въ какво се състои днесъ нашата култура? Съ какви собствени културни придобивки може да се похвали тя? Моето мнение е, че тя нѣма нищо свое, че тя е личност отъ оригиналностъ, самобитност че е хаанала пжтя на копирането.

Градътъ е интелектуалния ни центъръ. Всичко по-издигнато тича въ града, да пие отъ неговата култура. А столицата стана центъръ на тѣзи културни гнѣзда.

Столицата привлича, като магнитъ

Но за това на нея й трѣбва предварително здравъ и оформенъ свѣтогледъ.

Срѣдношколникътъ който не е влѣзълъ още въ живота не трѣбва да се задоволява съ познаване на свѣта само чрезъ книгата, а чрезъ работа, неуморна и съвестна работа надъ себе си той трѣбва да изработи своя свѣтогледъ.

И тѣй, нека заработимъ надъ себе си, за да не се блѣскаме следъ това о твърдитѣ стени на живота.

да отъ вжтре:

— Кой е?

— Зимата.

— Що диришъ въ туй време гдѣва, зимо безжалостна?

— Азъ дойдохъ да видя вашата скърбъ. Да чуя вашия тжженъ припѣвъ. И да ги разнеса надъ раздоли и балкани. Да ги чуятъ вси по тая грѣшна земя.

— Вижъ, зимо ти, нашата скърбъ Вижъ дрѣхитѣ ни изпокжсани, вижъ изгасналото огнище — ни дрѣвце нѣма. А хлѣбътъ — кой ще ни даде хлѣбътъ, зимо? . . . Кажи! . . .

И Грозданъ отваря широко вратата. Въ мигъ студения вѣтъръ се втурва лудешката и разпрѣсва пепелта на угасналото огнище. Той се блѣска о голитѣ стени, изгася гасеничето, раздира книжния прозорецъ и отлѣтява нататъкъ.

— О, вѣтре, не бързай толкозъ. Вижъ тамъ въ кжта лежи болното ми дете. Чуващъ ли какъ проплаква то за хлѣбъ? Чуй, вѣтре! . . .

— Азъ всичко видѣхъ и чухъ, про-

нашитѣ поети, писатели, хора на искусството и науката и ги завлече въ своя вихъръ. Столицата е единъ хаосъ отъ идеи, но тя е и стихия отъ страсти и амбиции на разни културни голѣмци като най-често се уваятъ въ мжтнитѣ води на този хаосъ.

Ето, днесъ ние виждаме нѣколко литературни кржжкока, обединили на идейна почва около свои органи нѣколко културни голѣмци, да развѣватъ знамето на културенъ деецъ и да кичатъ своитѣ издания съ мотото на нашата измжчена култура И тѣ мислятъ, че й служатъ като пълнятъ изданията си съ критики, отговори и много рецензии. Следили сме културния ни периодически печатъ и понѣкога една полемика за нищожна литературна глупостъ, или засегната лична амбиция продължава съ месеци. Виждали сме какъ нѣкои водени отъ манията си за културни дейци, даватъ ходъ на своитѣ страсти и пълнятъ съ тѣхъ изданията, а бедниятъ читателъ чете, чете и се чуди, дали това сж оржжия на културата или партизански парцали.

Често провинцията вижда великанитѣ на българския духъ, дошли да влѣятъ свѣтлина и животъ въ нейната атмосфера, пълна съ безинтересъ и животъ къмъ всичко. Тѣ идватъ да изнесатъ предъ провинциалиститѣ своитѣ идеи и схващания за съвременното положение на нашия народъ, тѣ идватъ да поплачатъ предъ провинцията и още презъ нощта отлитатъ, като птички, къмъ своето културно гнѣздо, доволни че сж изпълнили своя дългъ, че сж дали отъ своята култура нѣщо на „загубената“ провинция.

И колко се мамятъ господата творци на българската култура!

Та не съ сказка предъ едно малцинство отъ градоветѣ се твори култура!

Тя е продуктъ отъ издигането на самия народъ! Отъ превъзпитването и образованието на самия народъ!

Но ще ни възразятъ — нима малко се прави, въ това направление? Нима театрътъ не играе грамадна роля въ това отношение:

За него въпросътъ е другъ. Но да приемемъ и това (по принципъ искусството не може да се отрече) то пакъ днешниятъ театъръ делечъ не е (следва на 4 стр.)

ЗИМА

— Видѣли я. . .

— Кого?

— Зимата. Снощи тя пропѣлзляла по Кара-баиръ и разперила бѣлитѣ си криле надъ Момино. Качнала на Банковата вѣтърна мелничка и съ все сила извикала: „Ей, хора, азъ дойдохъ!“ . . .

— Ти чу ли? . . .

— Не. Пръвъ я видѣлъ Данко колджията: тя бързо лазяла нагоре, после се качила на чамовитѣ крила и отъ тамъ извикала. Той я чулъ, снелъ берданката отъ рамото си, поискалъ да гръмне — да я прогони, но барута не хваналъ. А тя тозъ часъ се дигнала отъ тамъ, кръстосала селото и се скрила задъ Буруня. . .

Разлютила се зимата, че я посрещатъ тѣй неприязно. Отворила грамаднитѣ си уста, изъ нея захвъркали безброй ледени стрелици, и де кого срещали безжалостно шибали по лицето. Скочила голѣмия водопадъ и Вачковата тепавица замлък-

нала. Предстанала да шумоли и Бързица. Заспало Момино, пристиснато отъ тежката й дланъ. И се понесла тжжната и пѣсенъ — пѣсенята на страданието.

Тая вечеръ тя оставя Буруня и се спуска по пжтя къмъ Момино. Искане се да види и чуе какво мислятъ и говорятъ за нея хората. Да види тѣхната мжка и печаль. Да чуе сто на имъ. И да понесе огнената имъ мжка на дължъ и на ширъ низъ родни поля.

Ето — на край село съгледжа малка кжшурка. Тя е на Грозданъ падаря. Два дирека я подпиратъ — иначе отдавна би се съборила. Презъ закнижения прозорецъ се промъква скришомъ бледния лжчъ на газеничето и изчезва въ тъмнотата.

Спира се зимата и почуква на процѣпенитѣ врата. Единъ предранъ гласъ, гласътъ на Гроздана, се обаж-

мълви зимата. И всичко ще разкажа надъ напърфюмиранитѣ салони, кждето джасъ бандитѣ ридаятъ подъ лекитѣ стѣпки на танца. Нека и тамъ да чуятъ за васъ. Да чуятъ и да ви помогнатъ. . .

Рече това и замина надолу къмъ село.

И день и нощъ тя спожда беднитѣ хижи. Колко много нерадостъ е видѣла. Колко сълзи е проплакала. Моминци слушаха съ свити сърдца нейната мелодия припѣлнена съ болки и вопли.

— Плаче зимата, казваха.

— Занасъ плаче.

И често, когато клонитѣ на дърветата се залюшкаха подъ напора на вѣтъра, една въздишка се отронва отъ тѣхнитѣ гърди и замира отъ никого нечува. Една въздишка, която крие въ себе си толкова горестъ и мжка! . . .

гр. Шуменъ, 1.І. 1932 г.

М. И. Ерусалимовъ

15.11.31
Всичко е в редакцията
гр. Варна

Изъ дневника ми

21 I. 1932 год.

Вторията часъ.

Въ същата звънти гласа на учителя по френски езикъ.

По лицата на по-вече ученици се чете досада — на всички имъ бѣ омръзнало да пишават френски думи, а срещу тѣхъ превода имъ.

Едни приказваха тихо и се подсмиваха, а очитѣ имъ следѣха всѣко движение на преподавателя, защото ако ги зърне . . . спукана е работата!

На задния чинъ, на срѣдната редица, М . . . и П . . . бѣха отворили тетрадитѣ по дескриптивна геометрия и търсеха третата проекция на права, а умовѣтѣ имъ бѣха нейде далечъ — тъй далечъ отъ третата проекция!

На лѣво отъ тѣхъ, Н. обясняваше на С. измѣнението на коефициента въ развитието на Нютоновия биномъ.

Нѣколкомина други, заклетни врагове на уроци и домашни — безразлично отъ кой родъ сж — следѣха бавното движение на часовниковата стрелка.

— Дяволъ да го вземе, колко бавно върви! Съвсемъ не мисли, че менъ ми се пукна сърцето!

— То, сѣкаш не сж десетъ минути, ами 10 часа . . . Еееехъ, три какъ ли ще минатъ още три часа, а? . . .

Петко се мъчеше да проумѣ отражение отъ вдлбнати огледала, когато оточникътъ на свѣтлината не лежи на централната оптична ось.

До него Боби бѣ оборилъ глава, дълбоко замисленъ.

„Колко тежко е да се живѣе!“, си мислѣше той . . .

А че то и бѣзъ това, за него ли е да се върже петъ часа на едно мѣсто — на тся тѣсенъ чинъ!

Въздъхна дълбоко, като че гемитъ му бѣха потънали — и хвърли погледъ върху тетрадката си.

Видѣ — фотометрия . . .

Махна съ ржка, като че искаше да пропѣди тежъкъ кошмаръ, и съвсемъ разсѣяно погледна тетрадката си по френски.

Първата дума, която бѣ достатъчно предпазлива и се мърна предъ очитѣ му бѣше, la peine.

Срещу нея стоеше превода: мъжа, наказание; трудъ.

Мъжа . . .

Наистина, помисли си тей, не е малка мъжа да слушашъ насила „Portrait de Charles XII“, когато тебѣ дума не ти се иска да чуешъ . . .

Мъжа! . . . Наказание! . . . И то голѣми! . . .

Нѣщо го рѣзна въ мозъка.

Редоветѣ се завърѣха, тетрадката затанцува предъ сѣитѣ му, учебника писна:

Peine! . . . Peine! . . . Peine! . . .

Разтърка си очитѣ, едно затвори тетрадката и смърши чело.

Загледа се презъ прозореца навънъ.

Снѣгътъ блесѣше ослепително, разцѣфналъ въ хубави бѣли кристали. Дърветата се бѣха накичили съ блестящи сребърни ленти.

На покрива на срѣдната къща нѣколко немирни врабци, съ разбухлена перушина и нервно цвърчене остро се караха за нѣщо

Слънцето бѣше погледнало презъ малъкъ отворъ, останалъ случайно между оловнитѣ облаци, като не можеше да стопли замръзналата земя, хвърляше ослѣпителенъ блѣсъкъ върху бѣлия снѣгъ и съ това правѣше невъзможно да се гледа . . . очитѣ неволно се свиваха.

Нѣколко изсѣхнали стебла се подаваха надъ снѣга, полюшвани леко отъ тихия вѣтрецъ . . .

Досада.

Какво ужасно напрегнато състояние! . . .

Най после!

Три отмѣрени удара отъ звънеца се отрониха, литнаха съ свѣтквична бързина изъ коридоритѣ, втурнаха се въ стайтѣ.

Изведнажъ лицата се оживиха.

Очитѣ свѣтнаха.

Сърдцата лудо затуптѣха.

Боби забрави „мъжката си“, шомъ чу звънеца, скочи съ всичка сила и като стрела изхвърча презъ вратата, безъ да дочака излизането на преподавателя.

Отражение на лжчитѣ, проекции върху трета прекионна, измѣнение на коефициентитѣ — всичко бѣ забравено. Звънецътъ го изби отъ главитѣ на всички.

Учебницитѣ и тетрадитѣ останаха на миръ, до като пакъ проеца ударътъ на звънеца. Само че сега вече за . . . влизане въ часъ . . .

Вл. Изворовъ — Разградъ.

СТИХОТВОРЕНИЯ

Вълноломъ

Като великанъ стои въ морето
Гранитниятъ вълноломъ
Пристанището той предпазва
Отъ бури зли, отъ ломъ.

Вълни една следъ друга идватъ
Извиватъ, гърчатъ се и съ грохотъ
Въвъ него се ударватъ
Съсъ страшенъ шумъ бучатъ
Разбиватъ се на прахъ . . .
И мигомъ се изгубватъ
Въвъ морската бездна . . .

Следъ тѣхъ и други —
Пакъ съ сжща участь —
Въвъ него се ударватъ:
Шумъ, ревъ, бучене,
Грохотъ, ломъ и плѣсъкъ
И мигомъ се изгубватъ
Въвъ морската бездна . . .

И сжщо като този вълноломъ
Стои въ житейското море
Действителността, въ която
Сломватъ се мечтитѣ
Химеритѣ и блѣновецѣ . . .
Ломятъ се, чезнатъ, а следъ тѣхъ
Други . . . И тѣ съ сжща участь . . .

Свѣтлинъ Проблѣсниковъ — Варна

ДЪЖДЪ

Тихо се плискатъ капкитѣ дъждовни
По дългитѣ и черни бразди,
Де бавно крачатъ орачи незлобни
Съ разгърдени, космати гърди.

Тихо шепнатъ тжжовната пѣсенъ —
Пѣсенъта на болки и злини,
Посредъ тжжна и дъждовна есенъ.
Гасне вѣра за по-свѣтли дни.

И смълчанъ се вслушва въ тѣхъ орача
Какъ нареждатъ за нови тегла,
Но въ гърди задържа си пакъ ялчача
И пакъ пори майката-земя.

Съ шепотъ страненъ, страненъ и тжжовенъ
Летятъ капки надъ орачи морни
И съсъ ритъмъ тихъ, спокоенъ
Плискатъ се о робитѣ покорни

М. И. Ерусалимовъ — гр. Шуменъ

Очаквайте продукцията на „Виделина“

УЧЕНИЧКАТА ОТЪ ПАНСИОНА.
(ВЪ НАЧАЛОТО)

Запознаха се миналата вечеръ.

Доколкото си спомнямъ бѣше въ алеята на Башъ-бунаръ. Отъ дѣсна страна, като отиваше нагоре, се издигатъ високи мъхави скали, а отъ лѣво — пѣятъ зеленитѣ води на Осъма. По меката кадифена повърхностъ на водата пълзятъ дълги сѣнки. Далече се носи звънливъ смѣхъ и шумолене на бавни стѣпки.

Тѣ седнаха на една усамотена пейка — Пѣйчева, забравихъ . . . отъ къде бѣхте?

— Отъ Плѣвенъ.

— Че какъ не сме се видѣли. Преди бѣхъ тамъ ученикъ.

— Ахъ, Мазниковъ.

— Щастие.

— Навѣрно.

Тя се зарадва. Очитѣ ѝ свѣтнаха и тиха усмивка се разлѣ по бѣлото ѝ лице. Тѣнка, едва забележима бръчка прорѣза челоето. После се замисли. Свѣтлитѣ пламъчета въ очитѣ ѝ догорѣха. Погледна нѣкакъ си умолително. Искаше да каже нѣщо.

— Късно е.

— Трѣбва вече . . . На пейката седнаха други . . .

Спрѣха предъ едно голѣмо гължбово боядисано здание. Отъ прозорцитѣ пада мека свѣтлина и багрилнитѣ лампи оглеждатъ жълти, туберкулозни лица въ черното огледало на улицата. Кжщитѣ се люлѣятъ съ отпуснати криле и потъватъ въ искряща пролѣтна димъ. Телеграфнитѣ жици се свеждатъ далече надъ покривитѣ, Наблизо изтрака желѣзна врата. Отъ прозорцитѣ на втория етажъ на голѣмото здание се повесиха

две глави и се изсмѣха. Далече задъ високитѣ сини скали увисна месечината: червена и сочна като врѣхчето на цигара. Надъ улицитѣ блѣсна нова свѣтлина. Пано Мазниковъ остана на свѣтло. Бѣше самъ

Срѣщаха се рѣдко. Почти никакъ. Тя пушеха ученика отъ пансиона. Не ги бускаха никога, само поноѣго ги извеждаха на разходка. Тогава Мазниковъ отива на Башъ-бунаръ, сѣда на най-откритата пейка подъ липитѣ и чака. Чете книга и мечтае. Най-често тамъ ходятъ. Наоколо е тихо. Лѣха на топло. Майското слѣнце блѣсти надъ отсрѣщнитѣ кжшурки които горятъ въ тъмни отблѣсъци. На една ограда се притича едѣръ котакъ. Нѣкъде кукурига пѣтелъ. Едно жълто звънце се откъсна отъ липитѣ, полетѣ надолу и падна върху книгата. Той повдигна очи. Загледа пролѣтно неже. Меко като дланъ на нѣжна ржка.

Нейде надъ скалитѣ се показваха две-три бѣли облачета и пакъ се скриха. Задъ тѣхъ остана слѣнцето. Наблизо се чу шумолене на покойни стѣпки. Пано отведе погледъ. Край него се проточи дълга лента — ученичкитѣ отъ пансиона. Свърши. Той видѣ Надето. Две сини очи го стрелнаха. Като вжгленъ опариха сърцето му. Той се усмихна. Стана му леко и затананика нѣкаква пѣсенъ. Изпѣна се на пейката и пакъ загледа небето. Замисли се. Краятъ на гсдината приближава. Ще се срѣщнатъ и поговорятъ ѝ, непременно, да не забрави, ще вземе адреса ѝ. Презъ лѣтото ще си пишаватъ. Кой ще ги знае? Нали не сж на училище. Нѣма

учители. Нѣма настояници. А може би ще отиде въ Плѣвенъ. Тамъ има роднина и ще я срѣща всѣки день. Ако не . . . тя обещава . . . всѣка седмица ще пише. Пано се унесе . . .

Единъ день я видѣхъ на перона предъ гарата, съ чанта въ ржка, съ шапка, турена чакъна тила и съ малко поначарвени устни. Когато влакътъ потегли и локомотивътъ изблѣва нѣколко зеленикави кълба димъ отъ предпоследния вагонъ се показа едно момиче съ руса глава и размаха малка жълта кърпичка. Пано токущо пристигна. Едва успѣ да му се поклони и чуе „довиджане“. Чухъ само, че прошепна разпокжсано: За . . . мми-на си . . .

Топълъ есененъ день. Бѣлото есенно слѣнце се кже въ влажната синевина на небето и грѣе надъ червеникавитѣ покриви на градскитѣ кжшурки. Високо подъ мекитѣ облачета плискатъ жерави. Отлитатъ на югъ. Изъ свѣтлитѣ улици трополятъ коли и пѣятъ звънчетата на коне. Говорятъ случайно минаващи селяни. Нейде задъ кжшурки жълтѣятъ хълмоветѣ. Задъ тѣхъ се гушатъ малки села, като лебеди. Между тѣхъ блѣсти ржката. Пано излезе отъ училището и, като зави надолу, се запъти къмъ края на града. Спрѣ недалече отъ него, край Осъма подъ върбитѣ и се вслуша.

Кр-р-ж-ж . . . Крр-р-ж-ж.

Той повдигна очи къмъ влажното небе, видѣ две дълги редици жерави, които като черни върви се преплитатъ надъ облачетата. Тѣ отиватъ далече. Нѣма да ги види скоро. Стана му мило. Колко приказки знае за тѣхъ. Но тѣ си отиватъ вече. Никой нѣма да го слуша.

— Не, тѣ ще се върнатъ пакъ. Ти тогава ги разправяй. Сега недей тжгува. Хей, чакатъ те.

— Кой . . . А така . . . Надето . . .

Вчера ти дойде отъ Плѣвенъ съ автомобилъ. Когато премина покрай училището, случайно бѣхъ на вънъ. Едва я познахъ между другитѣ. Вечерта я намѣрихъ и казахъ да ме чака при . . .

Ами ако не е дошла. Ахъ . . . може ли.

— Панче — е . . .

Той наостри погледъ. Видя задъ една близка върба и се усмихна.

— Ахъ, Наде, какъ се видехме.

Тя се приближи къмъ него. Стигнаха си ржцетѣ, като нераздѣлни приятели и слѣзоха къмъ брѣга на ржката.

Тѣ седятъ надъ брѣга.

Въ зеленото на водата сребрѣятъ лицата имъ. Пано сне фуражката си и я заогледа:

— Не знамъ, още сме въ началото на годината и тя се е скжсала, ти . . .

— Е, ще ходишъ една година съ вехта. Надя Пейчева не довърши. Изтрѣпна и се сви до него.

По едно време отдолу се зададе воденичарътъ. Предъ него тича и лае голѣмото куче, което спѣше предъ мелницата. Тѣ се малко попригулиха, като се понаведоха, и досле пакъ се изправиха. Той ги заобиколи, поспрѣ се като се помжчи да ги познае и отмина. Бѣлото есенно слѣнце заседна далече надъ пожълтѣлитѣ хълмове и увисна като селбърна летолетка на гущата на селска мома.

Влажната синевина на небето по розовѣ . . .

На сутринъта видѣхъ воденичаря въ училище . . .

Кр. Мишевъ, у-къ — Ловечъ

Всѣмъ ученикамъ съчувствия

Иоханъ Волфангъ Гьоте

(по случай 100 години отъ смъртта му 1832—1932)

Ариадна Деровъ

Единъ щастливъ гений

На 22 мартъ 1832 год. великиятъ осемдесетъ и три годишенъ старецъ прошепна последнитъ си думи: „Licht, mehr Licht“ и тихо заспа на креслото си.

Това бѣше краятъ на единъ дълъгъ, многостраненъ, интересенъ и необикновено богатъ съ събития животъ.

Гьоте е билъ галено дете на сѣдбата. Въ своя животъ той е изпиталъ всички възможни щастия. Съ приятната си външностъ: разкошни къдри, хубави очи, веселъ нравъ и пѣргавостъ, той е привличалъ още отъ детинство обичта на околнитъ. Както въ младежката си хубостъ, така и въ старческото си величие, той е билъ предметъ на възхищение.

Съ това се обесняватъ неговитъ успѣхи между женитъ — отъ юношество, дори до смъртта. Той много често се влюбвалъ и неговитъ авантюри винаги сж били пълни съ реалностъ, щастие, възвишени наслади и поезия. И въпреки своитъ чести увлечения, Гьоте твърде много е сполучилъ въ брака, като е избралъ за своя постоянна другарка проста по произхождение, но забележителна по умъ и нравствени качества Христина Вулпиусъ.

Младостта на великия поетъ се характеризира съ буйни, необуздани веселби и гуляи. Той е билъ човѣкъ на живота и не е избѣгвалъ неговитъ естествени удоволствия. Това е накарало мнозина да го обвинятъ въ безнравственостъ. Обаче Гьоте е билъ високо нравствена и религиозна натура. Всички факти на живота му доказватъ това. Поривътъ на чувствата му се е удържалъ навреме отъ разумната воля. И скоро той оставилъ веселбитъ затворилъ се въ стаята си и се отдавалъ на упоритъ и продължителенъ трудъ. Така сж се създали гениалнитъ му произведения. Най-забележителното събитие отъ живота на поета е първото пребивание въ Ваймаръ. Обиколень отъ идилична природа, всрѣдъ общество, което гледало да удолветвори най-дребнитъ му привички въ близко съжителство съ най-великитъ мъже на Германия, той е живѣлъ като галено дете. Почнали да се повтарятъ веселбитъ отъ студентския животъ но съ много по-

голѣмъ блѣсъкъ. Това губене на време и разгаленостъ може би щѣло да убие дарбитъ му, ако не билъ неговиятъ строгъ и сериозенъ нравъ наследенъ отъ баща му. Всичката тая суетностъ му омръзва и той пакъ се залавя за упорития трудъ.

И така, цѣлъ животъ Гьоте е прекаралъ въ постоянно блаженство, слава и хармония, следъ като е обходилъ Европа, наслаждавалъ се е на паметниците на искуството въ Италия и преживѣлъ безброй разнообразни събития.

Облагодетелствуванъ отъ сѣдбата и отъ хората, Гьоте е живѣлъ въ единъ възвишенъ миръ. Розова мъгла закривала отъ погледа му печалнитъ подробности и врѣвата на дълничния животъ, които завладяватъ ума на всѣки обикновенъ човѣкъ.

Неговиятъ духъ се отличалъ отъ земното, стремѣлъ се къмъ небесното. Какъвъ е душевния му животъ? Погледнете на неговия герой Фауста и всичко ще ви стане ясно. Фаустъ, това е двойствената натура на Гьоте, който се лута между живота и науката, който е употребилъ цѣлото си съществуване за придобиване на най-висши знания и останалъ недоволенъ, неудовлетворенъ. И наистина, Гьоте е единъ титанъ по многостранността на своя гений и умствено развитие. Много отъ неговитъ теории и открития въ различнитъ науки, особено въ ботаниката, представятъ и до днесъ общоважеща ценностъ.

Разбира се най-главната негова заслуга е като поетъ. Той е работилъ въ всички поетични видове и въ всички е ималъ явенъ успѣхъ: и въ идиличнитъ описания, и въ сантименталнитъ романи, и въ свежитъ лирични излияния, и въ тежитъ философски трагедии.

Важенъ е за характеризирането му неговиятъ философски мирогледъ. Въпреки християнската му нравственостъ, религията му е повече естетична, отколкото етична. Той е пантеистъ. Вижда божеството въ проявление на животворната сила въ природата.

(следва 4 стр.)

Пан. Ганевъ.

Нѣколко думи за живота му

Ако разгърнемъ литературната история на народитъ предъ насъ ще испъкне мощния и величественъ образъ на Гьоте, човѣка който разтърси съ своя гений не само Германия, но и цѣла Европа. Той е нейната вѣчна слава и гордостъ.

Роденъ е въ Франкфуртъ на Майнъ отъ доста заможни родители.

Баща му е билъ уменъ и сериозенъ човѣкъ, който искалъ да даде едно обширно възпитание на сина си. И самъ Гьоте казва: „Отъ своя баща наследилъ своя станъ и сериозния възгледъ върху живота; отъ майка си — веселия си нравъ и склонността да фантазирамъ“

По голѣмата частъ отъ материалитъ за детскитъ и юношески години на Гьоте се заключаватъ въ неговитъ собствени афтобиографични записки „Wahrheit und Dichtung“ („истина и поезия“) и въ съобщенията на майка му. „Истина и поезия“ той е писалъ вече на старини. Въ нея той се е стремилъ не само да изложи действителнитъ факти отъ своето минало, но и да ги титизира, да ги подбере и сгруппира въ обща картина. Изобщо разказитъ за детинството на великитъ хора не издържатъ строга критика: единствени свидетели на тѣхнитъ първи години обикновено се явяватъ родителитъ — хора пристрастени, които, ослѣпени отъ своята привързаностъ, предаватъ за своитъ деца (съвсемъ чистосърдечно) фабули, съставени въ тѣхното въображение доста дълго следъ фактитъ. Та поради това нужно е да се отнасяме съ голѣма внимателностъ къмъ тия сведения и анекдоти, които сж дошли до насъ за детинството на Гьоте и да внасяме въ биографията му само това, което издържа най-строга и исторична критика.

Необходимо е да се посочи още една рѣдка черта въ тази велика личностъ, онова свѣтство на неговия духъ, което обикновено наричатъ олимпийство. Подобно сравнение било предизвикано не само отъ външната му импозантностъ, но и отъ спокойния му умъ и отъ она внушителенъ, божественъ самодоволенъ, понѣкога до и глаленъ тонъ, съ който е пропито неговото излагане. Хайне за това олимпийство

у Гьоте казва: „Неговия външенъ видъ бѣше сжщо тѣй внушителенъ, както и думитъ въ творенията му. Тази горда снага никога не се огъваше съ християнското смирение на червея; тѣзи очи не се вглеждаха грѣшно — плашливо, набожно или съ мазно умилиение; тѣ бѣха спокойни, като у нѣкакво божество“.

Ще трѣбва да посоча още едно твърде важно условие за цѣлия животъ на Гьоте, което дълбоко се отразило върху рѣстътъ на неговата личностъ и сжщо е способствало за развоя на неговото олимпийство. То е она буржуазна задоволеностъ, въ която Гьоте се възпиталъ и прекаралъ вѣка си. Той никога не е знаелъ нужда, никога не се е блѣскалъ заради парче хлѣбъ, както по-вечето останали поети, а е живѣлъ ако не въ раскошъ, то поне въ пълно доволство. Това обстоятелство е имало благоприятни резултати въ това отношение, че то е позволило да се развизатъ хармонично всички сили и способности на Гьоте, давало му свободно време за волната работа на духа и му доставяло самостоятелно и независимо положение.

Когато Гьоте е билъ въ Страсбургъ, Хердеръ го е обжилъ съ Шекспировия миръ, който презъ XVIII вѣкъ за пръвъ пѣтъ се е разкривалъ за Германия благодарение трудоветъ на Лесинга, преводитъ на Виланда и пламенитъ речи на Хердера.

Въ беседа съ Екертмана Гьоте забелязалъ веднажъ, че гордия въпросъ Warum? зашто? за какво? е съвсемъ ненаученъ. Човѣчеството ще отиде много по напредъ, ако пита какъ? Wie? Положителната наука ще насочи хората отъ суетнитъ издирвания на абсолютното къмъ възможни за тѣхъ задачи. Захвърлилъ празнитъ умования човѣкъ още по-внимателно ще се огледа наоколо, още по-здраво ще застане на краката си и напусналъ блѣно ветъ за абсолютното божествено успокоение, съ още по-голѣмъ устремъ ще работи за да уреди своето, относително, ограничено — земно щастие . . .

Буря

Лекъ, северо-източенъ, морски бризъ повяваше и издуваше блѣтитъ платна на „Чайка“. Малкитъ вълнички се слабо пѣнеха по гърбоветъ си, и пѣната излеко се топеше всрѣдъ синьо зелената вода. Носѣтъ весело пореше и прѣски отскачаха настрани почти безшумно. Отъ време навреме преляташе, тежко размахвайки крила, чайка, кацаше на една отъ мачтитъ, пооглеждаше се наоколо, спускаше се къмъ водата съ викъ и отново отлиташе. Отъ дѣсно, далечния брѣгъ като чели непрекъснато бавно бѣгаше назадъ. На мѣста той ставаше ту нисъкъ — пѣсчливъ, ту високъ — скалистъ, забилъ връхъ въ свѣтлото небе . . .

Бриза духаше все съ сжщата сила, платната бѣха все така издути и носа все гордо пореше гребенитъ на переститъ вълнички . . .

„Чайка“ бѣ не голѣмъ моторенъ платноходъ и редовно се движеше по брѣговетъ, отъ заливъ на заливъ, отъ пристанище на пристанище, вече седемъ години. Стопанинътъ ѝ, когото всички знаеха и наричаха бай Никола, бѣше скиталъ дълго време по чужди параходи, пребродилъ десетки морета, и най-последно завърналъ се отново въ родния си край. Тукъ той си бѣше заржчалъ, съ малкото спестени пари, единъ платноходъ когото нарече „Чайка“, и заплува по край-брѣжието. И натоварена съ дърва, солъ, или други стоки тя сновеше нагоре, надолу вече цѣли седемъ години. Тоя пѣтъ, „Чайка“ носеше на борда си хубави, буйни дърва,

които отнасяше отъ заливитъ всрѣдъ вѣковнитъ гори къмъ голѣмия градъ . . .

Бай Никола се бѣ изгегналъ върху купъ вѣжа на кърмата, до кормилото, други двама здрави моряци блѣскаха по олючения подъ мазни карти, а трети — правъ ги гледаше и си завиваше цигара.

Далечниятъ брѣгъ смѣтно очертаваше вече гориститъ си склонове. Небето, загубило предишната си ведрина, бѣ станало въ далечината сиво-оловено, а високо надъ главитъ се носеха въ лудъ бѣгъ бѣли, перести облачета. Северниятъ бризъ, безъ да спадне, се бѣше засилилъ и платната нито за моментъ не увисаха. Окото все по често се спираше по разпѣненитъ върхове на уголѣмилитъ се вълни. Скоро сиво-оловениятъ цвѣтъ залъ цѣлото небе и то се намръщи. Морето потъмня — доби тъмно-зеленъ, мраченъ цвѣтъ. Лекиятъ порано морски въздухъ натежня и стана тежкъ за дишане. Корпуса затрепера, а изрѣдко прелитащитъ чайки завикаха остро и протяжно.

— Ще има буря, процеди презъ зъби бай Никола, оглеждайки съ сбърчени вежди начумерената природа. Наистина, той ги бѣше прекаралъ много, но все пакъ морето не е играчка и той се безпокоеше . . .

Морячитъ пристегнаха вѣжата, които обвързваха натоварени дърва и снѣха горнитъ, напречни платна. Половинъ часъ следъ това, „Чайка“ трѣбваше вече да се бори съ бурята.

— Фиу, фиу-у-у, фиу . . .

Студениятъ морски вѣтъръ бучеше съ все сила. Той минаваше край вѣжата, плющеше около тѣхъ и насилваше всичко предъ себе си. Бедната „Чайка“ се превиваше, скърцаше, охкаше и стенеше подъ напора на вълнитъ. А тѣ, голѣми, разпѣнени, я подземаха, дигаха я като перце нагоре, спускаха я стремглаво въ пазитъ си, обливаха я съ разпѣнена вода . . . Подъ тежестта на дървата, тя затъваше надолу, вълнитъ нахлуваха на борда ѝ; после тя се надигаше наново и тогава измежду дървата шуртеше оттичащата се вода.

Дветъ мачти се лудо люлѣеха и върховетъ имъ играеха бѣсно хоро. Полузасмоленитъ, измокрени вѣжа се изопваха и разпущаха, прѣщеца и плющеха. Свигитъ платна се люшкаха насамъ нататкъ и отъ време на време нѣкоя пѣнаста вълна ги обливаше; тогава отъ тѣхъ почваше да струи, по мокрия подъ, изцеждащата се вода. Изрѣдко ослепително бѣла свѣтлина продираше мрачината, и следъ нѣколко секунди адски тънтежи кѣнтеха надъ развълнуваното море. Въ подобенъ мигъ морето цѣло лѣсваше и тая кратка, мъртвешка свѣтлина го правеше още по-ужасно . . . Дълго още „Чайка“ се бори съ вълнитъ. Тѣ успѣха да насилватъ нѣкои вѣжета, и нѣколко кубика дърва откъмъ носа бѣха отнесени. При единъ силенъ напоръ на вѣтра, вълнитъ залѣха борда, и нѣколко откачени дървета се блѣснаха въ срѣдната, напречна мачта. Тя изпращъ, заклати се и увисна презъ борда. Бай Никола извика нѣщо, но бучащия вѣтъръ отнесе думитъ му.

За моментъ „Чайка“ се наклони надѣсно и зареба вода. Единъ отъ изплашенитъ моряци се престраши, и съ брадва въ рѣка се заклати по хлѣзгавия подъ. Най-после той достигна първата, главна мачта и като се залови за нея заудря пречупения стожеръ. Следъ малко той затрещя и вълнитъ го огнесоха . . . Отново „Чайка“ се изправи, залюлъ се силно настрани и после отново бѣсно заподскача отъ вълна на вълна.

Надвечеръ бурята малко стихна. Морето се поуспокои и „Чайка“ намали шеметния си танцъ. Сега подъ напора на перкитъ тя запори вълнитъ и когато вече бурята започна съ нови, още по-голѣми сили, измжчениитъ моряци съзрѣха прекъсната свѣтлина на вълноломния фаръ. Още нови усилия. Перкитъ усърдно работѣха и въпреки, че често оставаха въ въздуха, все повече и повече приближаваха бедната „Чайка“ къмъ спасителната, прекъсната свѣтлина . . . Най-после, тя зави край вълнолома и навлезе въ тихитъ води на пристанището. И четирмата въздѣхнаха отъ сърце.

— Е, бай Никола, наистина адашати заслужава една свѣщъ — промърмори единия.

— Зерь. Не една ами десетъ. И бай Никола натисна кормилото налѣво. „Чайка“ описа полу-окръжност около последния вътрешенъ фаръ, и като мина край грамидния корпусъ на единъ, прикрилъ се отъ бурята въ пристанището, па-раходъ намали хода си, и хвърли котва предъ вѣтроходния, дървенъ кей.

М. Д-въ.

И физическото възпитание е необходимост

Много се говори и много се писа за следученическият живот, че тежък е кръста на живота и т. н. Неуспоримо е това, но трябва да се знае че не би бил толкова тежък, ако обърнеме по-голямо внимание на една горчива действителност, а именно: сегашният ученик наследява от лошите условия при които живее, а не по-малко и от претрупаната училищна програма една физическа слабост. Във духовно отношение може да се каже същото, защото той трупата знания без система, без ориентировка. Том след след том се трупат и въ края на краищата една духовна несигурност, едно плахо и смътно спомняне на най-елементарни нѣща. За последното твърде много се говори и писа. Да споменемъ и за първото, което е също така важно.

Преди всичко човѣкъ е природно творение; той живее въ природата, подчиненъ е на нейните закони и даже мислено не може да се освободи отъ тѣхъ. Като е така, то частно неговото възпитание трябва да бжде въ хармония съ неизмѣнителните природни закони. За жалост обаче много малко се прави за подигането на естественното влечение къмъ природата. По-много се наблѣга на духовното развитие, за смѣтка на което се изоставя физическото. Естествено, неопределено качество е духовното развитие, но съ него не трябва толкова да се злоупотребява, а именно: влечението къмъ философски и метафизични въпроси. Наистина съблазняващо нѣщо, но същевременно едно напразно летенне въ въздуха, когато знаешъ, че кога и да е горивниятъ ти материалъ ще се свърши и природните закони ще те поставятъ на мѣстото ти. За тия философски препирни народътъ много добре е казалъ: „Чувамъ тракането на мелницата, но никакво брашно не виждамъ“. Защото върни сж думигъ на Волтера: „Когато този който говори започне самъ себе си да не разбира и когато ония, които го слушатъ, никакъ не го разбиратъ —

тогава почва метафизиката. За това да захвърлимъ играта съ думи, която спомага повече на нѣкои да манифестирагъ своето красноречие и начетеност, никому ненужна, а да се заловимъ съ това което може да облекчи днешното положение. Всѣко междучасие виждаме да излизатъ бледни и изнурени хора. На какво се дължи това? Вѣрно, че на социалните условия, но не по-малко и на горе споменатото въ тевтера на несъвместимитѣ възпитания. Какво криво разбиране на културата! Не трябва да се разбира, щото да оставимъ образованието и да станемъ земеделци. Не, една трудна седмица на единъ срокъ веднѣжъ, трябва да влезе въ програмата на днешното ученическо възпитание. Това занятие не само ще засили здравето на всѣки човѣкъ, но ще направи да обикнемъ земята отъ чийто плодове и живѣемъ. На годината веднѣжъ или дваждъ се уреждатъ излети. Каква издръжливостъ въ живота и каква привързаностъ къмъ родната земя желаеме, когато ученикътъ не знае що е най-малъкъ физически трудъ и не е отишелъ по-далечъ отъ пращия градъ. Той не познава и най-елементарните особености на селската природа. Каква благодарностъ връщаме ние на този народъ, който си разхищава, така ценнитѣ въ този моментъ сили, въ пиянство и суетвѣрие. Да започнемъ отъ селото! Тѣлото на селянина, а не по малко и на гражданина, сж музеи отъ болести: придобити и наследени. Ясно е че, ще има такава голямо разнообразие на стремежи въ туй „културно“ човѣчество. Не искамъ да кажа да се върнемъ къмъ дивото и първобитно състояние на човѣка. Напротивъ трябва да върваме въ добритѣ резултати на прогреса, разбранъ не по традиционни и метафизични пѣтища, а по тѣзи на експерименталнитѣ науки, които ще ни помогнатъ да изведемъ тоя народъ до обетованата земя.

Стефанъ Стояновъ VII кл.

Лоши прояви изъ училищния животъ!

Радва ни извънучилищната, самостоятелна дейностъ на ученикътъ, но има много отрицателни прояви у известно число ученици — малко на брой, които съ своето непристойно държание ни опечалвяватъ и отчайватъ. Така на 4. II. т. г. въ Разградъ бѣ четенъ рефератъ отъ ученика Цаневъ Борисъ на тема:

„Единъ прокъннатъ поетъ“ — Димчо Дебеляновъ. Сказчикътъ изтъкна сжщността на Дебеляновата поезия; изобщо рефератътъ бѣ добъръ. Но следъ прочитането му се яви единъ ученик, „критикъ голѣмъ“, и изрече фаталното слово, какво Д. Дебеляновъ не билъ ни малъкъ, ни голѣмъ поетъ и напълно отрече мѣстото му въ българската литература. Отрече Димчо — вѣнценосецъ въ нашата поезия! Сжщиятъ ученикъ на другъ рефератъ отрича Вазовъ, Лилиева. Що за мания го е обхванала, та да отрича вси поети, да не е нѣкакъвъ „Донъ Кихотъ“? Що за обскурантистъ? Или той мисли, че твори, когато руши и кжса връзките на поезията на споменатитѣ автори въ душитѣ на младежта! Той

тукъ е много слабъ и нѣма да успѣе; както винаги лошото дѣло не успява. Но не разбирамъ защо прави така? Каква външна или вътрешна подбуда го кара да отрича признати поети? Но не се спирамъ само на единъ. Има и други ученици, които обезпокояватъ четението на рефератитѣ и съ гръмкитѣ си и повечето неоснователни критики обижатъ другаритѣ си, ставатъ нетърпими. Съ демонстративно напушане на залитѣ и съ силното блѣскане на вратитѣ тѣ мислятъ, че вършатъ нѣкакво геройство, О, не! Това съвсемъ не е геройство, а говори за тѣхното възпитание. А тогава какво ще излѣзе? Това, че въ училището учатъ, но не възпитаватъ, Вѣрно ли е? До известна степенъ — да! Но, не трябва да се забравяме. Малко са мокртика ученици! Да се стреснемъ и поправимъ, за да не става нужда да ни сравняватъ съ уличнитѣ и гаменитѣ! Тия сж печалнитѣ, отрицателнитѣ прояви на нашия свободенъ ученически животъ. Това става къмъ насъ — дано другаде не е така!

Сатириконтъ — Разградъ.

Единъ щастливъ гений

(продължение отъ стр. 3).

Гьоте се е държалъ далечъ отъ политическия животъ. Той не е разбиралъ много отъ важнитѣ политически явления на своето време. (напр. френската революция). Въобще той билъ решително противъ революциитѣ, даже и въ науката, и като двигателъ на прогреса смѣталъ еволюцията.

Когато Наполеонъ Бонапартъ се срещналъ съ Гьоте, казалъ съ възторгъ: „Vous êtes un homme“

И наистина Гьоте е билъ човѣкъ, благороденъ и великъ. Неговитѣ дѣла сж съответствували напълно на думитѣ му. И ако той се е отнасялъ презрително къмъ тѣлпата, къмъ нейния вкусъ и мнение и е

предпочиталъ оценката на малцина това се дължи на самолюбието на неговата изключително надарена личностъ.

Гьоте! Колко събития, колко възторзи, колко величие, слава и любовъ, въ тоя красивъ, мощенъ и благороденъ образъ!

Да умре на креслото си, тихо шепнейки: „Licht, mehr Licht“, това е една естествена последица отъ хармонията и бурята на неговия животъ И колко много, много свѣтлина въ тия думи! — Свѣтлина, която ще надживѣе въковетѣ.

Печатница Д. Тодоровъ — Варна

ЗА ЩАСТИЕТО

Върпки, че щастие то е тѣсно свързанъ съ напредѣтъ — културата на цѣлото човѣчество, всѣкога когато на единъ индивидъ предстои да извърши нѣкоя работа, той си поставя известна целъ, която се стреми да реализира. Макаръ и по различни пѣтища да се реализиратъ тѣзи цели, все пакъ целта на поставената целъ е индивида да постигне щастие. Обаче явява се въпроса: — Дали може да се постигне въ действителностъ щастие то? И наистина това е единъ много интересенъ въпросъ, който ще се помжчиме да разгледаме.

Имаме напр. едно лице, което днесъ цѣло е потопено въ мъжки и отчаяние поради несбжднати мечти. Отдадено на своитѣ мъжки то нищо друго не желае на този свѣтъ, освенъ да се сбждне „това и това“. Но ето, че мечтитѣ, му се сбждватъ, а то вмѣсто да се радва, става повече нещастно отъ колкото е било порано вървейки по пѣтя за реализиране на целта си. Туй му настроение може да се промѣни само тогава, когато то отново обърне погледа си къмъ нови нѣща, къмъ нови — несбжднати мечти. И отъ казаното до тукъ, може да се разбере, че щастие то не може да се постигне, а то е само единъ идеалъ, по пѣтя за достигането на който човѣкъ изпитва наслади и приживѣва приятни минути. Тази именно формула: „Щастие то е не постижимо, каквото и да е то“ послужва на нѣкой философи за да изградятъ върху нея своята философия. Това е песимистичната философия, съгласно която животътъ нѣма смисълъ: безполезно е да се живѣе само за мъжи и страдания. И наистина, тази песимистична идея подхваната още отъ генийтѣ на древността и поддържана, отъ мнозина до днесъ се разрасна презъ 18 в. до толкова, че съ право този вѣкъ може да се нарече „вѣкъ на песимизма“ Самъ Плутархъ на нѣколко мѣста споменава, че „животътъ е едно наказание, и най голѣмо злощастие за човѣка е да се роди“. По кжсно вече до толкова се заразяватъ и писатели и философи, че считатъ за необходимо да се пише въ модерната философия и поезия, всичко само въ песимистиченъ духъ. И ако погледнемъ и тѣзи които не се отнасятъ съ презрение, а напротивъ, които много сж привързани къмъ живота, и въ тѣхнитѣ трудове ще видимъ че задъ топлии трудови и радостни минути, се крие студена горчивина и отчаяние.

Такива напр. сж: Мопасанъ, Зага, Ренанъ, Анатолъ Франсъ и др. такива. А Волтеръ нѣколко пѣти казва: „Щастие то е само единъ блѣнъ, а скръбта е истинска“.

Най-голѣмиятъ песимистъ, който вижда въ живота само нещастия, е Артуръ Шопенхауеръ. Той почти до смъртта си е гледалъ само презъ очилата на песимизма, и за живота казва следното:

Културниятъ ни пѣтъ

(продължение отъ стр. 1)

такъвъ културенъ факторъ, че да твори българската култура. Частно за „Народния театъръ“ — той е по право Софийски театъръ, и то на едно малцинство отъ по-заможни софийски граждани, защото ценитѣ сж твърде голѣми. Ние не знаемъ дали е вѣрно твърдението за даванетоъ специални представления за беднитѣ, но и така да е, той си остава, като единъ културенъ факторъ само за София, а народътъ отъ чийто кесии илатъ срѣдствата, не чувствува абсолютно никакъ неговото културно въздействие.

Провинциалнитѣ театри въ отношение сж по-близки до народа, но често съ своя глупавъ и повърхностенъ репертоаръ се компроментиратъ.

Културнитѣ ни дейци хвърчатъ по небето на своитѣ идеи, а народътъ си живѣе самичекъ, събужданъ рѣдко отъ нѣкой буденъ учител. Народътъ си живѣе самъ, пие мъжки на кредитъ и гледа съ отчаяние и безнадежностъ на бждащето, безъ да знае за идейнитѣ спорове на своитѣ духовни великани.

„Животътъ е единъ неизплатенъ дългъ, чийто проценти сж страданията, които се погасятъ само по-срѣдствомъ смъртта“. Презъ цѣлото си сжществуване, той страшно проповѣдва, че живота нѣма смисълъ, понеже цѣлъ е пълненъ съ нещастия.

За него нѣма щастливи минути, нѣма щастие, и ето защо той високо се провиква че всѣки трябва да се радва при идването на смъртта. Обаче жалкото и смѣшното същевременно е тамъ, че той нищо не прилага на дѣло отъ туй което говори — (едно говори, а друго върши) Така напр. въ 1831 година, тоя президентъ на живота, избѣгва отъ Берлинъ, за да не попадне въ безпоощаднитѣ — костеливи ржце на смъртта понеже тъкмо по това време върлувала холерата въ този градъ. Това именно показва, че живота колкото и да е тежъкъ и нещастенъ, все пакъ той е милъ за човѣка.

Наистина, той е много тежъкъ, и трудно е да се живѣе особено презъ последнитѣ години, когато мизерията и социалнитѣ неправди все повече и повече се увеличаватъ.

Но не би требвало да се забравя, че безъ да изпитаме нещастия и скърби, не бихме почувствували удовлетвенията и радоститѣ. Безъ злото нѣма да сжществува доброто. Безъ лжжата не би се почувствувала нуждата отъ истината и т. н.

И въ заключение сега може да се каже, че щастие то е само идеалъ. То представлява нѣщо като звезда, която прѣска своя своитѣ топли лжчи, и често огрѣва еднакво сърдцата, както на бедния, така и на богатия. Тѣзи лжчи пробождатъ не само дебелитѣ стени на богаташкитѣ здания, но преминаватъ и презъ най-лошитѣ сиромашки колиби. Обаче тази звезда — щастие то не единъ пѣтъ е измамвала всѣки човѣкъ. Често човѣкъ я вижда като да се доближава до него, и тогава той изпитва най-голѣмото задоволство, обаче щомъ подаде ржка за да я хване, тя се отбива въ тъмненъ облакъ, и леко изъ подъ облака се отдалечава, до като най-после се покаже нейде отъ далечината, присмивайки се на хората за найвното имъ вѣрване, че ще могатъ да я хванатъ.

Следъ това тя започва отново, своето приближаване за да се отдалечи пакъ, недокосната отъ ничия ржка. И тази измама ще продължава до тогава, докато смъртта обвие въ своята черна плащеница страдалица.

Обаче не трябва да се забравя, че безъ тази измама, човѣчество то не би достигнало до тая висота, въ всѣко едно отношение до която стой днесъ.

Щастие то макаръ и непостижимо е подтиквало, и ще продължава да потиква човѣка да върви по пѣтя за вѣчното съвършенство.

Иотата

Шум. Педаг. Мжжко У-ще

Ние стоимъ на прага на живота и искаме да се издигнемъ надъ хаоса въ градоветѣ. Ние искаме да отклонимъ пѣтя на културата, творена отъ едно малцинство, което забравя народа. Искаме култура материална и духовна за самия народъ, създадена и закръмена отъ него. Ние, младитѣ, искаме да идемъ всрѣдъ черния и измжченъ селякъ въ селото и му подадемъ дѣсноца. При него искаме да идемъ и нему да служимъ.

Синове сме на трѣпно и бурно време; нещастни синове на материална и духовната мизерия и нищета и чувствуваме въ душата си нейнитѣ последици.

Какъ да не отпразнимъ нашия погледъ презъ уроцитѣ къмъ селото? Какъ, когато виждаме забравата на едни и гибелния пѣтъ на отчаяние у други — нашитѣ бащи и братя отъ селото?

Какъ най-после да не извикаме къмъ всички и литератори, хора на изкуство и учени:

Стига думи! Стига сте хаърчали по небето на вашитѣ идеи!

Обърнете се и вижте народа. Той е отчаянъ. Той пжшка. Той проклиналъ